

Nr 199.

Af herrar Nilsson i Tånga och Linders, om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande utredning om statens öfvertagande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet m. m.

Såsom bidrag till upprätthållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet har Riksdagen för hvarje år från och med år 1905 anvisat ett anslag af 25,000 kronor. Tillika har Kungl. Maj:t årligen från anslaget till befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar till föreningen anvisat 15,000 kronor. Därutöfver har utsädesförenings verksamhet genom anslag från hushållningssällskap, landsting och enskilda personer åtnjutit kraftigt understöd.

Enär emellertid dessa anslag från hushållningssällskap och landsting på senaste tiden börjat indragas, hade utsädesföreningen, i ändamål att förekomma eventuella rubbningar i dess arbete, ingått med begäran till Kungl. Maj:t att hos 1912 års Riksdag begära dels i likhet med föregående år ett statsanslag af 25,000 kronor till uppehållande af föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet samt dels 30,000 kronor till nödig komplettering af densamma, jämte ytterligare 20,000 kronor till täckande af den brist i föreningens hittillsvarande inkomster, som kommer att uppstå i och med indragningen af landstingens och hushållningssällskapens anslag, eller tillhoppa 75,000 kronor.

Öfver denna utsädesförenings framställning har landbruksstyrelsen lämnat infordradt utlåtande, däri hemställt, att anslaget till utsädesföreningen för år 1913 höjes med 10,000 kronor till 35,000 kronor. I anslutning härtill äskar Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen, nionde hufvudtiteln, nr 39, hos Riksdagen, att såsom bidrag till upprätthållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet på extra stat för år 1913 anvisas ett anslag af 35,000 kronor.

Bland landets jordbrukare erkännes allmänt det vid utsädesföreningen i Svalöf bedrifna utsädesförädlingsarbetets oerhördt stora betydelse för vårt landtbruk. Ett efter jordens olika beskaffenhet och klimatiska förhållanden lämpadt förstklassigt utsäde anses numera som en af de viktigaste faktorerna för ett lönande jordbruk.

De anmärkningar mot utsädesföreningen, som framstälts vid olika tillfällen, hafva knappast berört dess praktiskt vetenskapliga verksamhet utan riktat sig mot mellanhanden, som till landets jordbrukare distribuerat ut det förädlade utsädet. Förhållandet mellan utsädesföreningen och utsädesbolaget torde icke heller hafva varit af sådan beskaffenhet att tidigare kritik och klander saknat sitt berättigande.

Det vill dock synas, som om de villkor för erhållande af statsbidrag som godkändes af 1909 års Riksdag, hvilka jämväl afsågo att reglera utsädesföreningens och utsädesbolagets inbördes förhållande, i betydlig mån undanröjt anmärkta missförhållanden.

Med största sannolikhet antages, att föreningens verksamhet i en snar framtid blir beroende af huruvida Riksdagen är villig att i betydligt ökad omfattning påtaga sig det ekonomiska ansvaret. Detta framgår också tydligen af styrelsens skrifvelse till Kungl. Maj:t, hvori som ersättning för på andra håll minskade anslag begäres förhöjdt statsanslag. Det synes oss därför just nu vara rätta ögonblicket att till allvarlig pröfning upp- taga tanken på *statens öfvertagande af anstalten*. Såväl landbruksstyrelsen som departementschefen hafva äfven antydt möjligheten af en sådan åtgärd.

Det kan enligt vår mening ej vara öfverensstämmande med god ordning, att staten i ekonomiskt afseende komme att helt uppbära förädlingsanstalten, medan föreningen allt fortfarande bibehölle en själfständig ställning. Statsintresset kräfver både att verksamheten ekonomiskt tryggas och att denna under statens kontroll på gynnsammaste sätt utvecklas. Genom att staten öfvertager Sveriges utsädesförenings verksamhet, beredas de största möjligheter att äfven för framtiden vid anstalten fästa lämpliga vetenskapligt framstående fackmän.

I detta sammanhang framställer sig ett annat spörsmål, nämligen frågan om en *tidsenlig centralisering* icke blott af det egentliga växtförädlingsarbetet utan jämväl af *hela försöksverksamheten på jordbruksområdet*, hvaraf det förra endast utgör en del. I centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har staten redan en institution gifven, som med sig kunde förena eller komplettera en verksamhet af Sveriges utsädesförenings natur. Ty icke torde det vara lämpligt, att staten i längden upprätthåller,

helt eller delvis, försöks- och förädlingsverksamhet, ledda hvar för sig af fristående institutioner, ifall — såsom vi förutsätta — denna verksamhet enhetligt ledd och mera systematiskt organiserad kan bättre utnyttjas och ekonomiseras. Denna centraliseringstanke synes därför ha ett naturligt samband med frågan om statens öfvertagande af Sveriges utsädesförenings institutioner och verksamhet.

Skulle staten komma att helt öfvertaga växtförädlingsanstalten, blir detta gifvetvis förenadt med betydligt ökade utgifter för ändamålet. Men dessa stegrade kostnader synas oss vara ofrånkomliga i alla fall. Lands-tingen och hushållningssällskapens indragna anslag vittna om att den tanken alltmera vinner insteg, det ifrågavarande utsädesförädling är af sådan art, att staten själf bör närmast sörja för dess bestånd.

Den bekymmersamma ekonomiska situation, som föreningen faktiskt står inför, kan näppeligen anses hulpen ensamt med det af regeringen nu äskade, med 10,000 kronor ökade anslaget. Det vitala statsintresse, som Riksdagen här har att bevaka, kan ej vara till fulllo betjänt af ett knapphändigt upprätthållande af anstalten. Krafven på gynnsammare möjligheter för landets mindre jordbrukare att åtkomma goda utsädesstammar, ökad kontroll och inflytande från statsmakternas sida samt fästande vid anstalten af förnämsta vetenskapliga krafter framträda med ökad styrka och måste tillgodoses.

I anledning af det sålunda anförda få vi yrka,

att Riksdagen med bifall till hvad Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen äskat i anslag till Sveriges utsädesförening för år 1913 måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, dels huruvida och under hvilka villkor af Sveriges utsädesförening vid Svalöf bedrifna praktiskt vetenskapliga verksamhet må öfvertagas af staten, dels också huruledes denna jämte annan statens försöksverksamhet på jordbrukets område må kunna förläggas under enhetlig ledning och förvaltning samt för Riksdagen framlägga de förslag denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 25 januari 1912.

Olof Nilsson i Tånga.

Sven Linders.